

אאא, חוזם: 19752
אל: רהמש/ 697
מ-: המשד, תא: 140794, חז: 1608, דח: מ, סג: שמ,
בכב
1090215
שמור/מיד

אל: תפוצה מדינית

מאת: ערב 2

הנדון: ירדן-ערב חידוש המו'מ בסוגיית הגבולות

עיקרים
=====

1. ערב חידוש המו'מ הירדני-ישראלי, לראשונה באיזור עצמו, מוסיפים הירדנים להקריין נחישות ו'אמונה בצדקת הדרך' ביחס לעצם ההתקדמות במו'מ והעברתו לאיזור. במקביל מביעים דבקות בעמדותיהם בסוגיית הגבולות (המוצגות גם בפומבי-ראה להלן) כולל יצירת זיקה, משחמעת, בין סיכום משביע רצון בסוגיה זו לנכונותם לקדם שת'פ בתחומים אחרים.

2. עמדתם בסוגיית הגבולות מוצגת באופן המכסימלי ביותר: פירוט התביעות הטריטוריאליות תוך הדגשה ברורה כי בראייתם לא מדובר במו'מ על עקרון הנסיגה אלא על פרטיה בלבד. עמדה זו מופנית, ניתן להניח, הן לישראל, ערב פתיחת המו'מ, והן לדעת הקהל הירדנית, אותה פועל המשטר 'להכין' לקראת התפתחויות אפשריות אם אכן תושג התקדמות משמעותית במו'מ.

העמדה הירדנית בסוגיית הגבולות:

3. עמדה זו מוצגת במאפיינים הבאים:

א. הירדנים פרסמו בפומבי פירוט מדוייק של השטחים שלטענתם ישראל השתלטה עליהם שלא כדין. מדובר לדידם בשטח כולל של 380.914 קמ'ר ע'פ הפירוט הבא - בערבה מדובר בשלשה איזורים ששטחם הכולל מגיע ל-337.084 קמ'ר; בחלקו הדרומי של ים המלח - שטח של 38 קמ'ר; בשטח שבין עקבה ואילת - 5 קמ'ר; ו-830 דונם באיזור מפגש הנהרות הירדן והירמוך. (ביחס לזה האחרון הגדיר מנד'ר חדאדין, ראש המשלחת הירדנית למו'מ בנושא המים, את שטח תחנת הכוח שנבנתה ע'י רוטנברג כ'שטח שהוא בבעלות האויב', ואילו השטחים שמסביבו הינם לדעתו 'שטחים ירדניים').

ב. הירדנים מביעים דבקות חד-משמעית בעמדות (המכסימום) דלעיל ומבהירים כי לא יהיה כל מו'מ על עצם עקרון הנסיגה, אלא על 'פרטים טכניים'. עם זאת, ובנשימה אחת, מקפידים דוברים ירדניים

בכירים להדגיש, כי המו'מ לא יהיה קל (בבחינת החזרת השטחים הירדניים אינה מובנת מאליה).

ג. הירדנים שבים ומדגישים כי המו'מ המתחדש בימים הקרובים נוגע לשטחים הנוגעים לצדדים הירדני והישראלי אך בשום אופן לא לצד הפלסטיני. חדאדין הבהיר במפורש בהקשר זה, כי 'החלק של האדמות הכבושות אשר גבולותיו שורטטו ע"י שלטונות המנדט בין פלסטיין למזרח הירדן, משתרע בין נקודה שאמצעה במשוער הוא ים-המלח, חוצה את ים-המלח, ומשתלב ע"י מרכז זרימתו של נהר הירדן, עד שמגיע לנקודה בה הוא מקביל לכפר ואדי אליאבס בעמק הירדן. גבולות חלק זה לא יידונו בין ירדן לישראל, כי לישראל אין שם גבול עם ירדן, אלא המו'מ עתיד להתבצע עם הצד הפלס'.

4. במקביל, גם על מנת לחזק את הטיעונים הירדניים ביחס לסוגיית הגבולות, משתמעת זיקה בין התקדמות בסוגיה זו לסוגיות אחרות, בעיקר אלה הנוגעות לשטח'פ. נימה מעין זו עולה, אמנם לא באותה תקיפות וכולטות כפי שהדבר נעשה ביחס לסוגיית הגבול באופן ישיר, בהקשרים שונים. טוקאן, המשמש גם כראש המשלחת הירדנית לנושא הבק'ן, עמד על כך באופן ברור (אלראי 28.6). הסביר, בין היתר, כי 'החוק הבינ'ל קובע שיש להגדיר בכירור גבול בין שתי מדינות ורק לאחר מכן ניתן לגבש הסדרי בטחון על בסיס אותם הגבולות. על כן, ירדן לא מסכימה להפריד בין סוגיית הריבונות והבטחון. נושא הבטחון כולל, באופן טבעי, את המו'מ על הבק'ן והבטחון האיזורי'.

5. במקביל לעמדות דלעיל (המשמשות, ניתן להניח, גם כמסר לאזניים ישראליות לקראת תחילת המו'מ) מאותרת בשבועות האחרונים פעילות ירדנית אינטנסיבית מול דעת הקהל בבית. זו נושאת מספר מאפיינים:

א. הרחמות המלך בעצמו (וגם רה"מ) בימים האחרונים ל'מסע ההסברה' הזה, כולל מול חברי ביה"ג (שחלק גדול מקרבם מגלה לאחרונה ביקורת הנובעת מגורמים אחרים, אך העלולה, בראיית הארמון, להכביד על העמדה הירדנית).
נאמו האחרון של המלך (19.7) כוון, בראש ובראשונה, אליהם, (הטון המפויס בו הוא השתמש מול חברי הבית), הן בנסיון להסביר את מה שאירע והן ע"מ להכין את הקרקע לקראת ההמשך.

ב. פעילות ערה שקדמה לכך, בדמות: סיור כתבים (שנמשך יומיים) באיזור הגבול עצמו, פירוט פומבי של התביעות הטריטוריאליות הירדניות (ראה לעיל) וכן עידוד קיומו של דיון ציבורי ער בסוגיה זו.

ג. הדגשת הטיעונים בפומבי בהקשר זה: הגיע הזמן שירדן תגן על אינטרסיה; אין כל כוונה להגיע בשלב זה לחוזה שלום נפרד עם ישראל; ירדן פועלת אמנם כתוצאה מלחצים כבדים עליה אך התקדמות משמעותית נושאת בחובה גם פירות כלכליים לא מבוטלים.

6. סיכום והערכה:

א. ברור, כי הירדנים רואים בסוגיית הגבולות (והמים) את נקודות המפתח במו'מ הירדני-ישראלי בכלל. הם מקרינים, כאמור, עמדה ברורה וחד-משמעית, כולל ברמה הפרטנית. התוצאה היא שאם המו'מ לא יתנהל מבחינתם בהתאם, הם עשויים לעמוד בפני דילמה משמעותית כיצד להחליף מצב שעשוי להראות כמו'מ על 'טריטוריות ירדניות'. עם זאת נראה, שהירדנים

יתמקדו, בשלב זה, בשטחים ה'דרומיים' יותר (קרי: איזור הערבה) על פני אלו ה'צפוניים' (ובמיוחד איזור מפגש הנהרות) שעשויה להיות להם נגיעה גם לגורמים נוספים (ולסוגיות כבדות נוספות, כמו מים, בהן מעורבות מדינות נוספות).

ב. הצגת המו"מ בנושא זה כ'טכני גרידא' נועדה, בראייתנו, בעיקר לדעת הקהל המקומית. עם זאת גישה זו עשויה, להערכתנו, ליצור בעייתיות לירדנים, בעיקר מול גורמים כסוריה, שאפשר ויסיקו כי שני הצדדים (הירדני והישראלי) כבר הגיעו להסכם משביע רצון בסוגיה זו והמו"מ הצפוי אינו אלא כבחינת 'תפאורה' בלבד. ניתן להניח, שהירדנים מודעים, ולו באופן חלקי, לבעייתיות פוטנציאלית מעין זו ועל כן הם מבהירים, במקביל, כי צפוי מו"מ 'ארוך וקשה'. מכל מקום, לא ברור לנו, לפחות בשלב זה, עד כמה הירדנים עצמם משוכנעים בכך (ובמילים אחרות: האם עמדה זו, כפי שמוקדנת כלפי חוץ, יש לה על מה להתבסס...). למרות זאת, ראוי, להערכתנו, לקחת בחשבון, כי התגלעות בעיות וחילוקי דיעות כמו"מ, עלולים להקשות על המשטר הירדני לנוכח האופן בו מוצגת סוגיה זו מול הזירה הפנימית. בזירה זו, מתמקדת ההתנגדות למהלכים האחרונים בגורמים האסלאמיים ובגורמי שמאל, שקשה, בשלב זה, לעמוד על משקלם האמיתי. למרות שבשעה זו לא מסתמנת התנגדות רחבה ומשמעותית מדי אין, להערכתנו, להוציא מכלל אפשרות חבירה של הגורמים דלעיל אם וכאשר המו"מ ותוצאותיו יקרמו עור וגידים.

ג. דומה, בעיקר על סמך הפעילות בזירה הפנימית, כי הירדנים מוכנים עתה יותר מבעבר 'לשלם' תמורת סיכום נאות, מבחינתם, בסוגיית הגבולות, 'בקלף' הנורמליזציה/הדיפלומטיה הפומבית, קרי: מפגשים פומביים בדרגים הבכירים. סוגיית השת"פ בפרוייקטים בילטרליים ו/או איזוריים נתפסת, בראייתנו, כפחות בעייתית מבחינת הירדנים ולו מעצם העובדה שמדובר בתהליך ארוך של מגעים, דיונים, סקרי-היתכנות וכד' לפני שייושמו פרויקטים ממשיים.

ד. חשיבות רבה יש, להערכתנו, להמשך העמידה הירדנית מול מורת הרוח מצד גורמים שונים ובראשם הסורים. ניתן להניח, שהמלך מבקש, דוקא בשעה זו, לא לנכר עוד יותר את הסורים, ע"מ שלא להכביד על מצבו, המורכב בלאו הכי. מאידך, לא מסתמנת כוונה לסגת מסיכומים עם ישראל, עקב ההתנגדות הסורית. מכל מקום, ראוי להצביע על כך שבקרב מספר פרשנים ירדניים (מעטים אך משמעותיים) ניתן לאחר נימה שאינה פרו-סורית בהכרח (...). אף בשעה זו. בהקשר זה ניתן למנות את פהד אלפאנכ, סלטאן חטאב ואף דר' מוסא כילאני שהודה (ג'ורדן טיימס, 2.7) כי 'אין זה סוד, ששכניה האחרים של ירדן אינה מכבדים בדיוק את זכויות המים שלה. אולם, עלינו הרי להתחיל מהיכנשהו, אזי הבה נתחיל עם כיבוד ישראל את זכויותנו לפני שנפנה לאחרים...'

ערב 2-מיקי הררי

14 ביולי 1994

תפוצה: שהח, סשהח, @ (רהמ), @ (שהבט), מנכל, ממנכל, סמנכלים,
מצב, ממד, @ (רם), @ (אמן), מצפא, אירופה,
מזאר, אמלט, אפסוק, מצרים, ישראלערב, ארבל,
פרנ, משפט, שלום, תקשורת, @ (ראשהמשלה)

סססס